

Anmälan mot Stockholms tingsrätt m.fl. med anledning av att tingsrätten till sammanträde i ett ärende endast kallat ena parten m.m.

Anmälan

AA framförde i en anmälan, som kom in till JO den 9 september 2005, klagomål mot Svea hovrätt med anledning av handläggningstiden i ett ärende om hinder mot verkställighet av en dom. Han framförde i en komplettering till anmälan också klagomål mot Stockholms tingsrätt med anledning av bl.a. att tingsrätten till ett sammanträde i ett ärende endast kallat honom, som var klagande i ärendet, och inte hans motpart.

Utredning

Från hovrätten inhämtades dagboksblad och överklagandeskrift i ärende ÖÄ 9639-04. Vidare inhämtades den 27 september 2005 muntliga upplysningar från hovrättsfiskalen BB, som bl.a. upplyste att målet i hovrätten i det närmaste var klart för föredragning och att det återstod att ena parten kom in med kostnads-räkning.

Från tingsrätten inhämtades protokoll den 18 november 2004 i ärende Ä 15060-04 samt dagboksblad och protokoll den 17 juni 2005 i ärende Ä 14922-05. Vidare inhämtades muntliga upplysningar från rådmannen CC. Följande framkom. Tingsrättens ärende Ä 14922-05 avsåg överklagande av en kronofogdemyndighets beslut med anledning av invändning om hinder mot verkställighet av en dom. Klagande i ärendet var AA och motpart var Skandinaviska Enskilda Banken AB (SEB). AA begärde sammanträde i ärendet för att komplettera vad som anförts skriftligen i överklagandet. Den 17 juni 2005 höll tingsrätten ett sammanträde. Till sammanträdet hade endast AA och inte motparten kallats. AA var närvarande vid sammanträdet genom ombud.

Ärendet remitterades till tingsrätten för upplysningar och yttrande över anledningen till att motparten inte kallades till det sammanträde som hölls den 17 juni 2005.

Tingsrätten kom in med ett remissvar till vilket var fogat ett yttrande från chefsrådmannen DD och upplysningar från rådmannen CC.

CC upplyste följande.

Ombedd därtill vill jag med anledning av AA:s anmälan till JO beträffande handläggningen av det pågående ärendet Å 14922-05 anföra följande:

Hos kronofogdemyndigheten invände AA om hinder mot verkställighet av Skandinaviska Enskilda Bankens (SEB:s) fordran avseende rättegångskostnader gentemot AA enligt en dom av Svea hovrätt av den 11 juni 1999. Kronofogdemyndigheten fann i beslut av den 13 april 2005 att hinder mot verkställighet inte förelåg och att verkställigheten kunde fortgå. AA överklagade kronofogdemyndighetens beslut. Kronofogdemyndigheten översände överklagandet tillsammans med ett yttrande till tingsrätten.

Överklagningskriften och yttrandet inkom till tingsrätten den 18 maj 2005. I överklagningskriften begärde AA inhibition av den fortsatta verkställigheten och tingsrätten fann i beslut av den 19 maj 2005 inte skäl att bifalla yrkandet om inhibition.

Den 27 maj 2005 yrkade AA genom sitt ombud EE i sin inlaga till tingsrätten att tingsrätten skulle hålla muntlig förhandling. Han åberopade i sin inlaga muntligt förhör med tre personer.

Tingsrätten övervägde vid den tidpunkten bland annat att avvisa överklagningen. I ett tidigare verkställighetsärende hade nämligen en invändning från AA om att det förelåg hinder mot verkställighet av samma rättegångskostnader som i nu aktuellt ärende prövats först av kronofogdemyndigheten och lämnats utan avseende och sedan av tingsrätten, som lämnade överklagningen utan bifall. Tingsrättens avslagsbeslut hade därefter överklagats av AA till hovrätten, som vid denna tidpunkt ännu inte hade avgjort ärendet. Fråga uppkom därför i nu aktuellt ärende om lispensens förelåg eller inte.

Eftersom det kunde vara värdefullt för tingsrätten att få ett förtydligande av AA:s ovannämnda inlaga genom en muntlig presentation beslöt tingsrätten att kalla AA genom EE till ett möte.

Mot bakgrund av 18 § lagen (1996:242) om domstolsärenden inser jag att det var fel av tingsrätten att kalla till ett sammanträde med enbart AA som närvarande part. Jag borde ha kallat också SEB till sammanträdet. I detta läge förelåg dock inte enligt min mening skäl att kommunicera ärendet med motparten SEB. Istället för att kalla till sammanträde borde jag kanske ytterligare ha undersökt om förutsättningar förelåg att avvisa överklagningen, vilket jag senare kom fram till att sådana förutsättningar inte förelåg, eller erbjudit EE att komma till tingsrätten för att närmare presentera AA:s talan och därefter dokumentera den presentationen genom en tjänsteanteckning.

EE kände före sammanträdet till att SEB inte kallats till sammanträdet. Han hade före sammanträdet begärt att tingsrätten skulle tillhandahålla ett blädderblock på stativ så att han kunde använda det när han skulle förklara för tingsrätten innehållet i ovannämnda inlaga som han skrivit för AA:s räkning. Skissmaterial från sammanträdet har på hans begäran aktbilagerats och finns i akten.

Protokoll över sammanträdet den 17 juni 2005 bifogas som bilaga 1 (*här utelämnad, JO:s anmärkning*).

AA inkom till tingsrätten med ytterligare en inlaga den 4 juli 2005, i vilken inlaga han yrkade att handläggningen av målet skulle bestå av tre lagfarna domare.

Efter noggrant övervägande beslöt tingsrätten den 15 juli 2005 att kommunicera ärendet med SEB och beredde därför SEB tillfälle att inkomma till tingsrätten med yttrande i ärendet.

Tingsrätten fann i beslut den 1 augusti 2005 inte skäl att bifalla ett nytt yrkande om inhibition.

SEB inkom den 14 september 2005 med yttrande i ärendet och yrkade att överklagningen skulle lämnas utan bifall. I yttrandet åberopade SEB – om tingsrätten skulle förordna om muntlig förhandling – vittnesförhör med en person.

Parterna inkom härefter till tingsrätten med ytterligare inlagor.

Den 25 oktober 2005 kallade tingsrätten parterna och de åberopade vittnena till sammanträde att äga rum den 2 december 2005.

AA inkom härefter med inlagor dels den 25 november 2005, i vilken han åberopat vittnesförhör med ytterligare fyra personer, och dels den 28 november 2005, i vilken inlaga han åberopade ännu ett vittnesförhör. SEB inkom med en inlaga den 30 november 2005, i viken inlaga banken ifrågasatte att AA hade åberopat ny bevisning så nära inpå sammanträdet samt yrkade att tingsrätten skulle avvisa ett av de åberopade vittnena.

Protokoll över sammanträdet den 2 december 2005 bifogas som bilaga 2 (*här utelämnad, JO:s anmärkning*).

Härefter har SEB inkommit med ett yttrande till tingsrätten och i ett faxmeddelande inkommet till tingsrätten den 23 december 2005 har AA uppgivit att han stämt möte med motparten i syfte att nå en överenskommelse i sak. Av det skälet begärde och erhöll AA anstånd med yttrande till den 19 januari 2005.

Så snart ärendet är helt slutberett kommer tingsrätten – om inte parterna dessförinnan kommit överens i sak– att avgöra ärendet efter det att ett nytt sammanträde med vittnesförhör hållits.

DD hänvisade beträffande handläggningen av det aktuella ärendet till de upplysningar som lämnats av CC och uppgav därutöver följande.

När det sedan gäller den särskilda fråga som tingsrätten har anmodats att lämna upplysningar om, dvs. varför motparten inte kallades till sammanträdet den 17 juni 2005, delar jag den uppfattning som rådmannen CC har gett uttryck för i sitt yttrande. Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) skulle alltså rätteligen ha kallats till sammanträdet.

I sammanhanget bör emellertid beaktas att handläggningen av ärendet fortsatte efter sammanträdet, att SEB fick ta del av protokollet från sammanträdet och att banken gavs möjlighet att yttra sig över vad som förekommit. Vidare bör vägas in att SEB inte drabbades av någon rättsförlust till följd av att banken inte kallades till sammanträdet samt att banken, både skriftligen och vid ett nytt sammanträde den 2 december 2005, har beretts möjlighet att tillvarata sin rätt.

Tingsrätten hänvisade till vad som upplysts av CC och DD samt anförde därutöver bl.a. följande.

Jag delar den uppfattning som framförts av DD att Skandinaviska Enskilda Banken skulle ha kallats till det aktuella sammanträdet. Att det inte fanns utrymme för att hålla ett sammanträde utan att kalla båda parter framgår av 18 § lagen (1996:242) om domstolsärenden, vilket rådmannen CC också har framhållit i sitt yttrande.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret, men hörde inte av sig.

Bedömning

Av 18 kap. 1 § utsökningsbalken (UB) följer att lagen (1996:242) om domstolsärenden (ärendelagen) gäller vid överklagande i utsökningsmål i den mån det inte föreskrivs något annat i kapitlet.

Enligt 13 § ärendelagen är förfarandet hos domstolen skriftligt. I förfarandet bör det emellertid ingå sammanträde när detta kan antas vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande av ärendet. Domstolen kan begränsa ett sammanträde till att utreda parternas ståndpunkter i ärendet, till att ta upp muntlig bevisning eller på det sätt som annars är lämpligt.

Av 14 § ärendelagen framgår att domstolen skall hålla sammanträde om det begärs av en enskild part. Sammanträde behöver dock inte hållas om ärendet inte skall prövas i sak, om avgörandet inte går parten emot eller om ett sammanträde på grund av någon annan särskild omständighet inte behövs.

I 18 § ärendelagen föreskrivs att domstolen till ett sammanträde skall kalla den som är part. En förvaltningsmyndighet som är motpart enligt 11 § behöver dock inte kallas annat än om domstolen finner att myndighetens närvaro behövs för utredningen i ärendet. Myndigheten skall dock alltid underrättas om sammanträdet. Huvudregeln är således att samtliga parter i ärendet skall kallas till ett sammanträde. Endast i de ärenden där en förvaltningsmyndighet i enlighet med 11 § ärendelagen är motpart kan avsteg göras från den regeln. Enligt 18 kap. 1 § UB skall kronofogdemyndigheten vid överklagande i utsökningsmål dock inte vara part i domstolen.

Tingsrätten kallade på klagandens begäran till sammanträde i det aktuella ärendet. Klagandens motpart var en bank. Jag har i ett beslut den 1 mars 2006, i ett fall som även det avsåg ett ärende om överklagande av en kronofogdemyndighets beslut om verkställighet av en dom, uttalat att det inte finns något lagstöd för att underlåta att kalla en enskild motpart till sammanträde (JO 2006/07 s. 44). Det har, som tingsrätten konstaterat, inte heller i förevarande fall funnits utrymme för att hålla sammanträde utan att kalla båda parterna till detta. CC har uppgett att han insett att det var fel att kalla enbart AA till sammanträdet den 17 juni 2005. Han kan emellertid inte undgå kritik för sin handläggning av ärendet i aktuellt avseende. Jag noterar dock att tingsrätten senare höll ytterligare ett sammanträde i ärendet till vilket båda parter kallades.

CC har anfört att han, i stället för att kalla till sammanträde, eventuellt borde ha erbjudit AA:s ombud att komma till tingsrätten för att närmare presentera AA:s talan och därefter dokumentera den presentationen genom en tjänsteanteckning. Ett sådant förfarande framstår närmast som ett kringgående av ärendelagens huvudregel om att domstolen skall hålla sammanträde om det begärs av enskild part och saknar enligt min mening stöd i utsökningsbalkens och ärendelagens bestämmelser. Jag vill i sammanhanget också upplysa om att jag i det tidigare nämnda ärendet uttalat att det inte är möjligt att, med stöd av bestämmelsen i 13 § tredje stycket ärendelagen, begränsa ett sammanträde på så sätt att endast en av flera parter kallas att inställa sig vid domstolen.

Vad AA i övrigt har anfört motiverar inte någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.